

Lesgeven in het speciaal onderwijs

3

Een kijkje in de gymzaal van Wilke van de Coolwijk

In deze artikelenreeks nemen Anna-Maria van Dillen en Christa Rietberg een kijkje bij vakcollega's die werken in de verschillende typen speciaal onderwijs. Wat drijft hen en welke issues spelen in dit werk? In het derde artikel gaan ze naar een cluster 2 vso-school. Onder cluster 2 van het speciaal onderwijs vallen de scholen voor dove en slechthorende kinderen en kinderen met een communicatieve beperking, een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Bij deze kinderen wordt taal niet goed in de hersenen verwerkt. | Tekst Anna-Maria van Dillen en Christa Rietberg

dovengemeenschap en door ervaringen en waarden en normen van beide werelden kunnen wij de leerlingen genoeg vormen voor de toekomst. In een moeilijk gesprek kan een dove collega mij helpen door met de gebaren te ondersteunen. Alle collega's moeten wel de Nederlandse gebarentaal leren als ze bij ons op school werken en worden eerst een aantal weken ondersteund door een tolk". Dat verklaart waarom Wilke tijdens dit gesprek haar woorden met gebaren ondersteunt.

Inleiding

Net onder de Waal, dicht bij het station Zaltbommel vinden wij het Kentalis Compas College. Het is een kleine school met 65 leerlingen en is één van de twee vso-cluster 2 scholen in Nederland (de andere school staat in Groningen). Er is een nauwe samenwerking met een reguliere praktijkschool en een vmboschool in de buurt. Alle leerlingen zijn doof/slechthorend, gebruiken Nederlandse gebarentaal (NGT) en hebben allemaal gekozen voor de uitstroomroute vervolgonderwijs of arbeid.

Scan de QR-code naar doelgroepenmodel voor uitstroomroute naar vervolgonderwijs of arbeid.

<https://bit.ly/3H7Z3Bv>

Kentalis: landelijke organisatie voor mensen die doof, slechthorend of doofblind zijn of die een taalontwikkelingsstoornis of communicatief meer-voudige beperking hebben. Je kunt bij hen terecht voor onderzoek, diagnostiek, zorg en onderwijs).

NGT betekent Nederlandse Gebarentaal. Belangrijk is de verbinding tussen dove NGT-gebruikers en alle mensen die gebaren gebruiken.

Gebarentaal

Communicatie is de basis van alles

Vakleerkracht Wilke ontvangt ons in de teamkamer waar een aantal leerkrachten met elkaar in gesprek is. Wat opvalt is dat de collega's met gebarentaal communiceren. Wilke gebruikt tijdens het hele interview gebaren; dit is heel duidelijk normaal voor haar. Op de vraag waarom de collega's ook tegen elkaar in gebarentaal communiceren begint Wilke enthousiast te vertellen: "Ons team bestaat voor de helft uit dove collega's en de andere helft horende. We vullen elkaar aan binnen de school. Horende collega's leven in een horende maatschappij, en een dove collega leeft in een

Wat speelt er?

"Al het gedrag is communicatie en je moet je continue afvragen wat heb ik gemist als leerkracht. De leerlingen op het Kentalis Compas College Zaltbommel hebben al veel meegeemaakt in hun jeugdige leven. Daarom is het heel belangrijk te kijken wat er speelt en probeer ik daarop mee te deinen in mijn les. Dat betekent in de gymles dat de lessen soms anders gaan dan voorbereid. Deze week was er een groep die bij de begintaak de bokshandschoenen zag liggen. Er was onrust voor de les geweest dus het was spannend wat er ging gebeuren. De leerlingen gingen samen regels bepalen en hielden zich daar heel streng aan. Door op afstand te begeleiden gebeurde er veel in het groepsproces terwijl ze ook nog fanatiek aan het bewegen waren."

Zichtbare structuur

Wat is er kenmerkend voor het geven van bewegingsonderwijs aan deze doelgroep?

“In de gymzaal communiceer ik veel met de lampen, omdat ik ze niet kan roepen. Door de lampen aan of uit te doen, weten ze dat ik wat wil communiceren.”

Wilke geeft aan dat ze werkt met een vaste opbouw van de lessen. Zij geeft aan dat dit zorgt voor duidelijkheid waardoor er minder gecommuniceerd hoeft te worden en leidt tot een basisveiligheid. Dit zagen we ook terug in de eerdere artikelen van de vakleerkrachten Leonie en Simone van cluster 4 en cluster 3 onderwijs.

Verder geeft Wilke aan dat het voordeel van bewegen is dat je makkelijk met een voorbeeld kan duidelijk maken hoe je iets moet doen. Als we rondkijken in de zaal dan zien we op een whiteboard in de zaal de opbouw van de les geschreven staan met daarachter wat er op het programma staat: begintaak, warming-up, kern en afsluiting.

Wilke licht toe: “De activiteiten hebben vaste namen, de leerlingen herkennen hierdoor de activiteiten sneller. In de gymles bied ik alle leerlijnen aan maar spel wordt het meest aangeboden. Balanceren is bijvoorbeeld voor veel leerlingen moeilijk omdat zij een evenwichtsorgaan missen of het is kapot. En bij bewegen op muziek moet de muziek zo hard dat ik oordoppen in moet, anders voelen ze de beat niet. Tijdens spel maken de leerlingen handbewegingen en soms hebben ze een eigen geluid om bijvoorbeeld de bal te krijgen. Onze leerlingen zijn duidelijk beter in observeren dan horende mensen. Als ik een dag mij niet zo lekker voel, hebben ze dat feilloos door, door naar mijn non-verbale communicatie te kijken.”

Extra aanbod

Wat bieden jullie als school nog meer aan voor jullie leerlingen?

“Leerlingen wonen vaak ver van de school en ervaren veel

communicatieproblemen in de thuis-situatie. Op het Kentalis Compas College Zaltbommel zitten veel leerlingen met een andere eerste taal dan Nederlands. Daarbij hebben de leerlingen vaak te maken met maar weinig mensen die de NGT kunnen in hun thuisomgeving. Ook zijn er vaak geen sportverenigingen waar zij lid van kunnen worden. Ze willen graag gelijkwaardig behandeld worden, maar in de praktijk is dit nog lastig. Daarom proberen we nog meer sport aan te bieden.”

De school zit nu op een tijdelijke locatie. Wilke geeft aan dat er op de vorige locatie een Cruiff Court bij de school lag en alle leerlingen hier altijd mee konden voetballen. Doordat dit niet meer kan, heeft Wilke het initiatief genomen om het achtste uur nog een sportles aan te bieden. Na het achtste uur vertrekken de taxi's naar huis. Zo hebben de leerlingen toch een extra beweegmoment.

Wilke is zo enthousiast als ze over haar school vertelt dus nog een laatste vraag: Wat maakt je werk zo leuk?

“Het bewegen in combinatie met het zoeken naar contact met de juiste communicatie, maakt het werk erg leuk. Als je een relatie hebt gekregen kan je echt iets betekenen voor deze doelgroep. Daarnaast vind ik het ook mooi om aan mensen die onbekend zijn met dove mensen uit te dragen wat je voor hen kan betekenen. Ik doe op zich niet heel veel bijzonders; het is belangrijk dat je de leerlingen ziet, hoort en dat ze ervaren dat ze gelijkwaardig zijn!” ●

Contact

Anna-maria.vandillen@kvlo.nl
Christa.rietberg@kvlo.nl

Foto's

Ann-Maria van Dillen

Kernwoorden

speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, cluster 2 vso-school